

Preservació del patrimoni del còmic: la Billy Ireland Cartoon Library & Museum

[Versió castellana]

FRANCISCO SAEZ DE ADANA
Doctorant, Departament de Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
kiko.saez@uah.es

Opcions

<meta />

Metadades

DOI: <https://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.2>

Citació recomanada

Sáez de Adana, Francisco (2018). "Preservació del patrimoni del còmic : la Billy Ireland Cartoon Library & Museum". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 40 (juny) . <<http://bid.ub.edu/40/saez.htm>>. DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2018.40.2> [Consulta: 20-06-2018].

Resum

En aquest article es presenta una institució dedicada a la preservació i a l'estudi del còmic, fonamentalment dels clàssics nord-americans publicats en tires de premsa: la Billy Ireland Cartoon Library & Museum de l'Ohio State University. Aquesta institució es caracteritza pel seu caràcter únic pel que fa a la conservació del patrimoni artístic de la historieta. S'analitzen les dificultats que té la conservació de la documentació d'un mitjà tradicionalment considerat dins de la cultura popular i es mostra un exemple d'una de les col·leccions conservades a l'arxiu de la biblioteca, cosa que permet entendre la quantitat i la varietat de material que s'ha de conservar en un arxiu d'aquest tipus.

Resumen

En este artículo se presenta una institución dedicada a la preservación y estudio del cómic, fundamentalmente de los clásicos norteamericanos publicados en tiras de prensa: la Billy Ireland Cartoon Library & Museum de la Ohio State University. Esta institución se caracteriza por su carácter único en lo que se refiere a la conservación del patrimonio artístico de la historieta. Se analizan las dificultades que tiene la conservación de la documentación de un medio tradicionalmente considerado dentro de la cultura popular y se muestra un ejemplo de una de las colecciones conservadas en el archivo de la biblioteca, lo que permite entender la cantidad y variedad de material que se debe conservar en un archivo de este tipo.

Abstract

This article provides an introduction to the Billy Ireland Cartoon Library & Museum of the Ohio State University. This research library is dedicated to the study of North American cartoons and comic art and has important collections in such areas as the classic daily comics and the Sunday strips of the press. The library is also unique in its work in conservation, and the article analyzes the difficulties involved in conserving documents produced in what are traditionally considered popular, disposable media. It also examines one of the library's collections, which gives the reader a sense of the variety and volume of the material held in this kind of institution.

Paraules clau: Biblioteques especialitzades, Còmics, Ohio State University. Billy Ireland Cartoon Library & Museum, Biblioteques de museus, Museus, Preservació de documents, Col·leccions de museus

Keywords: Special libraries, Còmics, Ohio State University. Billy Ireland Cartoon Library & Museum, Museum libraries, Museums, Document preservation, Museum collections

Rebut: 24/07/2017. Acceptat: 20/11/2017.

1 Introducció

La presència del còmic a les biblioteques és una realitat actual. Primer en l'àmbit anglosaxó (O'English et al., 2006; Wagner, 2010) i després en l'àmbit espanyol (Paños, 2008; Gallo-León, 2017) el còmic ha anat entrant de mica en mica a les biblioteques, seguint una mica el camí de la seva introducció en l'àmbit acadèmic amb diferents cursos que s'imparteixen en diverses universitats i amb la creació i el creixement posterior del que es pot denominar *estudis de còmic*, que ha donat lloc a la profusió de tesis doctorals, congressos i revistes acadèmiques al voltant del món del còmic.

Gallo-León (2017) posa de manifest la dificultat de la selecció d'obres que s'han d'incloure en una biblioteca que vulgui disposar d'un fons adequat relacionat amb el còmic. En aquest article s'esmenten els problemes que suposa que moltes obres importants en l'àmbit del còmic es publiquin de manera serialitzada, cosa que implica que, moltes vegades, algunes biblioteques no disposin de tots els números d'una sèrie determinada. D'una banda, s'esmenten els problemes derivats de la publicació de sèries periòdiques en forma d'àlbum, com *Astèrix* o *Tintín*, que, si són molt extenses, representen per a la biblioteca la necessitat d'adquirir i emmagatzemar un nombre molt elevat d'àlbums. De l'altra, en el cas de sèries publicades en forma de revistes periòdiques, com és el cas dels *comic-books* nord-americans, al problema de l'extensió s'hi afegeix la fragilitat del format, en dificulta en gran manera la conservació. Per aquest motiu, resulta difícil trobar publicacions periòdiques en format revista a les biblioteques d'àmbit nacional, amb alguna excepció com són les biblioteques Can Fabra a Barcelona (Paños, 2008) Tecla Sala a L'Hospitalet de Llobregat (Cuadrado, 2003) o la Biblioteca Regional de Murcia (Funes Hernández, 2009), que tenen una petita mostra de còmics publicats en aquest format. Més complicat encara és el tema d'alguns clàssics nord-americans que es van publicar en forma de tires de premsa, inserits a les pàgines dels diaris, la qual cosa fa encara més difícil recuperar-los, ja que cal conservar les pàgines d'aquests diaris en què van ser publicats.

Encara que algunes de les obres cabdals de la història del còmic que inicialment es van publicar en revista o com una tira de premsa han estat recopilades en volums, no és una afirmació que es pugui generalitzar. Hi ha moltes obres fonamentals per entendre la història del mitjà que no han estat recuperades i, en el cas de les tires de premsa, algunes encara són desconegudes avui dia. Cal tenir en compte que es tracta d'obres no només moltes vegades reivindicables per la seva qualitat artística, sinó que corresponen a un període en què el còmic era un dels principals mitjans d'entreteniment. Les sèries més populars de premsa tenien un nombre de lectors superior als trenta milions diaris als Estats Units (Caniff, 1946), per la qual cosa recuperar-les té també un important valor històric i social. Per aquest motiu, no només l'obra en si té interès, sinó tot el que està relacionat amb els autors i el procés de creació, com succeeix amb les obres literàries, de les quals es conserva la documentació associada a l'autor o a la mateixa obra en els arxius corresponents.

D'altra banda, el caràcter híbrid del còmic, barreja de paraula i imatge, fa que cobrin importància tres elements que no són pertinents en el cas del llibre: l'art original, les proves de reproducció i la font de publicació original (en el cas de les tires de premsa, el mateix diari), que permeten dur a terme una doble tasca, la de la recuperació dels clàssics de la historieta i la del seu estudi des d'un punt de vista artístic i acadèmic. Es tracta de documents que en molts casos tenen diverses dècades d'antiguitat i que, per tant, es fa fonamental conservar-los. No només tenen l'interès històric que el manuscrit original pugui tenir per a un llibre, sinó que, en molts casos, és l'única font per recuperar obres de còmic que es creien perdudes (Duerr, 2017). Per aquest motiu, una biblioteca que vagi més enllà d'incloure còmics entre la seva col·lecció i que vulgui centrar-se en aquest mitjà ha de tenir en compte tots aquests factors a l'hora de fer la seva tasca, que ha de ser, en certa manera, una tasca intermèdia entre la d'una biblioteca i la d'un museu, per aquest caràcter híbrid entre text i imatge. Hi ha poques institucions al món que duiguin a terme aquesta tasca. Una de les pioneres, la Billy Ireland Cartoon Library & Museum, es troba a l'Ohio State University i és l'objecte central d'aquest article. Aquesta institució disposa d'una col·lecció estimable de còmics publicats en format de revista i una de les millors col·leccions de manga dels Estats Units. No obstant això, la seva motivació principal, que es reflecteix en la major part del seu fons, correspon a la conservació de les sèries publicades en forma de tira de premsa, tasca important per la quantitat d'obres mestres del còmic que s'han publicat en aquest format i pel caràcter efímer del seu mitjà de publicació original: el diari.

La dificultat d'incloure en la col·lecció d'una biblioteca els còmics en formats publicats de forma serial ha estat estudiada per diversos autors (Ellis; Highsmith, 2000; Scott, 2005; Markham, 2009). Aquests estudis se centren en la publicació de còmic en format revista, cosa que als Estats Units es coneix com a *comic-book*. No obstant això, hi ha dos aspectes que fan única una institució com la que és objecte d'aquest article. D'una banda, que, tot i que és dins del sistema de biblioteques de l'Ohio State University, es tracta d'un centre dedicat exclusivament a l'estudi i a la conservació del còmic, en contraposició amb altres experiències (Scott, 2005; Markham, 2009), en què s'analitza la presència d'una col·lecció de còmics en una biblioteca general. D'una altra banda, el fet que la Billy Ireland Cartoon Library & Museum prengui com a objecte central de la seva col·lecció el còmic publicat en els diaris, les conegudes com a *tires de premsa*. Aquest aspecte condiciona enormement tots els processos d'adquisició i de conservació del material emmagatzemat en aquesta biblioteca.

L'objectiu principal d'aquest article és presentar la biblioteca com un centre d'interès per als estudiosos del còmic nord-americà publicat en els diaris, que és una de les formes artístiques més pròpies dels Estats Units i que va gaudir d'un enorme reconeixement artístic i popular fins a final dels anys seixanta (Coma, 1984). Addicionalment, com a objectius secundaris, es tracta, d'una banda, de comentar les dificultats històriques que ha tingut aquesta biblioteca per a l'adquisició, la conservació i la catalogació del patrimoni relacionat amb el món de les tires de premsa i, de l'altra, de presentar una de les col·leccions més importants disponibles en aquesta biblioteca, la col·lecció de Milton Caniff, com una mostra significativa del material que es conserva en una institució d'aquest tipus. La metodologia utilitzada és fonamentalment descriptiva, basada en l'experiència de l'autor d'aquest article com a usuari de la biblioteca en la seva tasca de recerca sobre l'obra del donant fundador de la institució, el mateix Milton Caniff. Per aquest motiu, tota la informació recollida aquí, a més de les fonts esmentades, prové de les converses de l'autor amb el personal de la biblioteca, fonamentalment, amb Susan Liberator, coordinadora dels Serveis Públics d'aquesta institució.

2 La Biblioteca i Museu Billy Ireland

La missió principal de la Billy Ireland Cartoon Library & Museum és desenvolupar una col·lecció de recerca integral que documenti l'art del còmic imprès nord-americà, organitzar els materials associats a la seva creació i proporcionar accés a aquests recursos. L'abast de la col·lecció inclou tires de premsa, humor gràfic editorial, *comic-books* i novel·les gràfiques. No obstant això, el que li proporciona el caràcter únic és la tasca que fa en la conservació i recuperació del patrimoni associat a les tires de premsa nord-americanes, de manera que és tot el material relacionat amb les tires el que constitueix la major part de la seva col·lecció. Aquesta institució té l'origen quan, l'any 1977, el dibuixant de còmics de premsa Milton Caniff va donar la seva col·lecció a l'Ohio State University, institució on havia estudiat. En aquell moment aquesta universitat no tenia cap destinació possible per a una col·lecció d'aquestes característiques, donat que ni tan sols es coneixien altres biblioteques que disposessin d'un material d'aquest tipus, ja que simultàniament només s'estava creant una col·lecció de còmics a la Michigan State University, però més centrada en *comic-books*, com es comentarà posteriorment (Scott, 2005). Per aquest motiu, i a manca d'un destí obvi, tota la documentació es va transferir al Departament de Periodisme de la Universitat i es va crear el que es va anomenar la Milton Caniff Reading Room, de la qual es va encarregar exclusivament Lucy Shelton Caswell, que en una entrevista posa de manifest aquesta concepció inicial clarament modesta:

"Caniff loved his university very much and truly believed that without the education he got here he would not have achieved the things that he did. So his sense of gratitude to the university was palpable [...]. Somebody had to be responsible to make sure it was all there, and all the boxes had my name on it. When funding was made available to work on Caniff, I was offered a six-month appointment. I've been here ever since. The original collection was housed in the Journalism building. When I started working with it, we were in two classrooms that had been converted, a door cut between them, so that one was a reading room and one was a storage area". (Tauber, 2009).

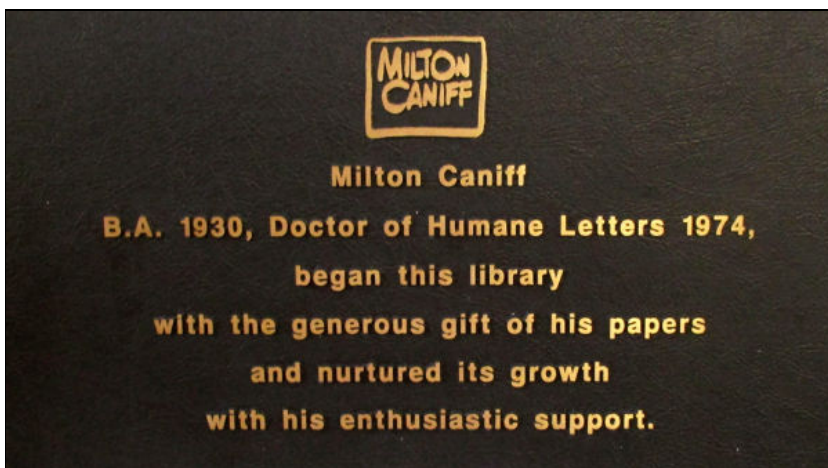

Figura 2. Placa en honor de Milton Caniff

Amb el pas del temps, el material de què disposava aquesta biblioteca va anar augmentant amb altres donacions i algunes adquisicions, de tal manera que cada vegada necessitava més capacitat d'emmagatzematge. Per aquest motiu, la biblioteca va patir diversos canvis de nom i ubicació en les dècades següents, fins que l'any 1989 va rebre la denominació de Cartoon Research Library i es va situar en el nivell del soterrani del Wexner Center for the Arts de l'Ohio State University. Aquesta institució pionera va anar establint a poc a poc, sota el lideratge de Caswell, una reputació com la col·lecció més important d'aquest país d'obres d'art i materials relacionats amb els còmics de premsa.

Entre les possessions més voluminoses i històricament més importants de la biblioteca hi ha la San Francisco Academy of Comic Art Collection, que comprèn les setanta tones de material històric recopilades pel pioner arxivista Bill Blackbeard. Aquesta col·lecció enorme i fonamental encara està sent catalogada i és la base de nombrosos llibres que reimprimeixen tires de premsa nord-americanes. La col·lecció de Bill Blackbeard és un bon exemple de la dificultat de conservar el patrimoni del còmic publicat als diaris. A principi dels anys seixanta, Blackbeard va observar que les biblioteques locals estaven microfilmant les seves col·leccions de diaris i llençant les versions en paper, al·legaven que les còpies en paper ocupaven massa espai i es descompondrien ràpidament. Blackbeard va comprendre de seguida els perills que això representava per a qualsevol persona interessada a fer servir els diaris com a font i, en particular, que aquesta circumstància faria impossible preservar la història dels còmics. A partir de la tira de premsa en paper és possible fer-ne una reimpressió i proporcionar als lectors una bona idea de l'aspecte d'un còmic publicat en premsa, una cosa que és impossible amb un microfilm.

Blackbeard va preguntar a la seva biblioteca local si podia conservar els diaris que estaven llençant. La resposta que va rebre va ser que com a ciutadà privat no obtindria permís. No obstant això, podien ser donats a una institució. La solució de Blackbeard va ser convertir-se en una institució, i es va convertir en el director fundador de la San Francisco Academy of Comic Art el 1968. D'aquesta manera, Blackbeard va poder salvar i rescatar tots els diaris que va ser capaç d'emmagatzemar abans que fossin llençats a les escombraries. Posteriorment, va formar una xarxa de seguidors dels còmics, que es va donar a conèixer a les biblioteques de tot Estats Units per indicar que la San Francisco Academy of Comic Art era on havien d'enviar aquests grans volums enquadernats de diaris (Blackbeard, 2003). Durant tres dècades d'adquisició, Blackbeard va acumular setanta-cinc tones de material a casa, tant a la planta superior com al garatge. El 1997 l'amo de la casa on tenia la col·lecció va decidir no renovar-li el contracte de lloguer, cosa que el va obligar a buscar una nova ubicació per a la seva col·lecció; llavors Blackbeard va entrar en contacte amb Lucy Shelton Caswell, i el gener de 1998 sis camions van moure la col·lecció de Califòrnia a Ohio (Robb, 2009).

Una altra gran col·lecció és la International Museum of Comic Art Collection, una gran quantitat de material recollit per Mort Walker per al seu antic museu. Altres col·leccions inclouen la Col·lecció de Jay Kennedy, la Col·lecció de Bill Watterson (amb la totalitat de l'art original de *Calvin i Hobbes*), la Col·lecció de Jeff Smith (amb l'obra completa de la seva sèrie *Bone*) o els arxius de la National Cartoonist Society i de l'Association of American Editorial Cartoonists.

Evidentment, a mesura que va anar arribant aquest volum de material, va sorgir la necessitat d'una nova instal·lació per albergar una col·lecció d'aquesta mida, d'aquest abast i d'aquest significat. Això no va ser possible fins a l'any 2009, quan es va rebre una donació de set milions de dòlars de l'Elizabeth Ireland Graves Foundation. La fundació va ser creada per la família del reconegut dibuixant Billy Ireland, que va dibuixar una pàgina dominical anomenada *The Passing Show* per al diari local *Columbus Dispatch* des de 1908 fins que va morir, el 1935 (Caswell, 2007). Aquesta donació va tenir un gran significat per a la biblioteca, ja que Ireland havia estat el mentor de Caniff al començament de la seva carrera i una de les seves principals influències perquè es dedicés als còmics de premsa (Harvey, 2007). A més, va comportar el canvi de nom de la institució i va servir de base per a una important campanya de recaptació de fons liderada per Caswell, que finalment va tenir com a resultat la construcció de la Billy Ireland Cartoon Library & Museum. El noranta per cent dels fons per a aquesta institució es va recaptar de fonts privades.

El 2011 Caswell es va retirar, i va deixar a càrrec de Jenny Robb el trasllat a la nova instal·lació especialment dissenyada per albergar aquest tipus de material. Aquesta ubicació disposa de tres espais d'exhibició al segon pis de l'edifici, la sala de lectura Lucy Shelton Caswell, la sala de seminaris Will Eisner, com a homenatge al famós dibuixant de còmics, el saló de conferències Jean i Charles Schulz, que rep el nom del creador de *Peanuts* i la seva dona, que va ser una de les donants més importants quan es va fer la recaptació de fons ja esmentada, i tres enormes espais d'arxiu *in situ* que contenen obres d'art, llibres, publicacions periòdiques, documentació i altres materials que constitueixen la col·lecció de la biblioteca.

Ateses les característiques especials d'aquesta col·lecció, que consisteix en diferents obres d'art i diaris i revistes, algunes de les quals amb més de cent anys d'antiguitat, tot el material es conserva en condicions controlades de temperatura i humitat (18 °C i 45 % d'humitat) i hi ha una persona dedicada exclusivament al manteniment de la col·lecció en paper, a més de dur a terme la digitalització de part del material conservat. L'espai estava inicialment pensat per permetre el creixement de la biblioteca durant cinquanta anys. No obstant això, la realitat ha superat totes les previsions. Només l'any 2016 van rebre cent quaranta-set donacions de material divers. A aquest ritme les instal·lacions disponibles es quedaran petites en un període de temps significativament més reduït. Un altre problema addicional per al qual s'està intentant buscar finançament és la contractació de personal per catalogar totes aquestes donacions.

Figura 3. Espai per a emmagatzematge a l'interior de la biblioteca

3 La col·lecció de Milton Caniff

Com a exemple d'una col·lecció disponible als arxius de la biblioteca, es descriurà a continuació la col·lecció de Milton Caniff. S'ha triat aquesta col·lecció per diversos motius: perquè és la primera que va donar origen a tota la tasca de la biblioteca, per la gran quantitat i varietat de materials de què disposa, que permeten tenir una percepció de la tasca de catalogació i arxivament que hi ha en una biblioteca com aquesta, i per la familiaritat de l'autor d'aquest article amb aquesta col·lecció ja que és el centre de la seva tasca de recerca.

Una qüestió important que cal considerar és que els autors de còmic de premsa eren celebritats en el seu moment, amb salaris similars als de les estrelles de cinema de la seva època (Harvey, 2007). Per aquest motiu, no és tan estrany que tinguessin consciència de la importància de la seva feina i de la necessitat de conservar-la. Caniff va ser un dels creadors conscients de la importància del seu treball i va dedicar bona part de la vida a escriure sobre la rellevància i repercussió de la seva feina i de les tires de premsa en general. Això, juntament amb el seu caràcter personal, que feia que conservés tot allò que pogués ser-li d'utilitat, va donar com a resultat la ingent quantitat de material que va posar a disposició de l'Ohio State University vuit anys abans de morir, quan ja tenia 72 anys d'edat.

La col·lecció s'organitza en les seccions següents:

Secció 1. Sèries amb continuïtat: inclou tot l'art original i el material de reproducció associat a les sèries ressenyades en cada subsecció.

Subsecció 1.1: *Mister Gilfeather*

Subsecció 1.2: *The Gay Thirties*

Subsecció 1.4: *Terry and the Pirates*

Subsecció 1.5: *Male Call*

Subsecció 1.6: *Steve Canyon*

Secció 2. Correspondència: inclou les cartes enviades i rebudes per Milton Caniff d'aficionats, d'altres artistes, de companys i socis professionals, de membres de la seva família i d'amics. També s'hi inclouen materials de publicitat i articles escrits per l'autor i sobre l'autor.

Subsecció 2.1: Correspondència general

Subsecció 2.2: Correspondència de negocis

Subsecció 2.3: Correspondència personal

Secció 3. Material de recerca utilitzat per l'autor en la seva feina: inclou retalls de revistes i diaris, fotos i programes de cinema, models d'avions, publicacions informatives i articles militars utilitzats com a referència per a les seves historietes i altres projectes que va dur a terme, com dissenys d'insígnies de les forces armades dels Estats Units.

Secció 4. Registres comercials: conté extractes bancaris, declaracions de les agències amb les vendes de les seves sèries, informació sobre impostos, xecs cancel·lats, talonaris de xecs, llibres, factures, llistes de despeses, esborranys de testaments, avisos de subscripció i inventaris de les seves cases.

Secció 5. Fotografies: inclou imatges de Milton Caniff en converses informals, al seu estudi, en aparicions personals, a casa, amb organitzacions, membres de la família i altres dibuixants.

Secció 6. Premis: inclou premis i certificats atorgats a Milton Caniff per diverses organitzacions al llarg de la seva vida.

Secció 7. *Memorabilia*, marxandatge i objectes personals: conté articles personals de Milton Caniff, Esther Parsons Caniff, esposa de l'autor, i John Caniff, el seu pare, a més de marxandatge relacionat amb les sèries *Terry and the Pirates* i *Steve Canyon*.

Secció 8. Material audiovisual: inclou articles de promoció i bobines de pel·lícula personals, programes de televisió relacionats amb *Steve Canyon* i programes de ràdio de *Terry and the Pirates*.

Secció 9. Àlbums de retalls: conté llibres de records, retalls de diaris i publicitat, premis, fotografies personals i il·lustracions originals.

Figura 4. Part de la col·lecció de Milton Caniff

Quan tot aquest material va arribar a les mans de l'Ohio State University, la dificultat més gran va ser la de catalogar-lo. No només pel fet obvi de la quantitat de material disponible, sinó perquè, en aquell moment, no hi havia cap col·lecció similar ni els estudis acadèmics sobre el còmic s'havien començat a desenvolupar, la qual cosa creava el problema del sistema de classificació que calia seguir a l'hora de catalogar-lo. Aquesta va ser una de les primeres tasques que es va trobar Lucy Caswell quan va accedir al seu lloc:

"At the time that I started, there weren't really the kinds of resources to teach and learn about comics that we have now. So I basically had to make it up as we went along. There just wasn't anything else out there. As a good librarian and scholar I started writing around to other places that said they had cartoon collections to see how they did things, because you don't want to reinvent the wheel if somebody's already figured it out. It turned out that nobody had the kind of thing that we had in the Caniff collection, i.e. so extensive, and the combination of art and manuscript materials. And nobody else was trying to grow it the way we were". (Tauber, 2009).

Caswell comenta que cap biblioteca estava duent a terme una tasca similar en aquell moment. Ja s'ha esmentat abans que, el 1973, Randall W. Scott havia començat a catalogar i organitzar la col·lecció de *comic-books* disponible a les biblioteques de la Michigan State University (Scott,

2005), que és, avui dia, una de les col·leccions més importants de *comic-books* dels Estats Units. No obstant això, la feina que Caswell va afrontar és totalment diferent. El *comic-book* té unes característiques que fan que catalogar-lo sigui una tasca diferent de la catalogació general de llibres, com bé descriuen Ellis (2000) i Markham (2009), però la tasca de Caswell se centrava en la catalogació de tires de premsa, ja que Caniff mai va publicar el seu treball en *comic-books*. Es tracta, per tant, de catalogar material que moltes vegades es redueix exclusivament a retalls de diaris. Això, juntament amb la quantitat de material addicional com cartes, marxandatge i objectes personals de l'autor, és el que diferenciava la tasca de Caswell de la feina que altres bibliotecaris van fer entorn del món del còmic de manera simultània o lleugerament posterior.

Amb totes aquestes dificultats, al final es va optar per un sistema senzill basat en les instruccions de la Biblioteca del Congrés dels Estats Units per a material d'arxiu (Mai Chan, 1980). Es tractava d'aplicar el principi de procedència, és a dir, de mantenir, en la mesura que fos possible, l'estructura del material tal com Caniff l'havia conservat. Cal tenir en compte que Caniff era una persona molt sistemàtica, fins al punt que, al llarg de la seva vida, va tenir dues persones contractades la missió principal de les quals era organitzar aquest material, la qual cosa va facilitar l'aplicació del principi de procedència. No obstant això, tot i que aquesta estructura es va mantenir, el sistema de classificació havia de ser generalitzable a altres col·leccions. Per aquest motiu, es va optar per emmagatzemar el material en caixes i, dins d'aquestes caixes, en carpetes. Cada carpeta té una referència al número de caixa i al número de carpeta. A aquestes referències numèriques cal afegir-hi un acrònim per indicar la col·lecció a la qual pertanyen i una lletra per indicar el tipus de material de què es tracta. Així, per exemple, MAC.P83.21 correspon a la col·lecció de Milton Caniff (per Milton Arthur Caniff, el nom complet), als seus papers (*P* de *papers*) i a la carpeta 21 de la caixa 83. Això, juntament amb una breu descripció d'entre dues i cinc paraules, seguint les instruccions de la Biblioteca del Congrés ja esmentades, permet tenir catalogats perfectament tots els materials de les col·leccions disponibles a l'arxiu de la biblioteca. Evidentment, els llibres disponibles a la biblioteca segueixen completament el sistema de classificació proporcionat per la Biblioteca del Congrés.

4 Conclusió

Poques biblioteques al món disposen en els seus fons de còmics que no hagin estat reeditats en un format similar al d'un llibre. A més de l'accés a aquests fons, hi ha la dificultat de conservar un material publicat, moltes vegades, de manera precària com correspon a un mitjà tradicionalment identificat amb les coses populars. En l'àmbit espanyol, hi ha biblioteques com Can Fabra, Tecla Sala o la Biblioteca Regional de Murcia que tenen algunes mostres d'aquest tipus de material, fonamentalment, en forma de revistes. No obstant això, aquest material té, en alguns casos, bastants anys d'antiguitat i s'està deteriorant perquè no disposa d'un lloc per conservar-lo adequadament. D'altra banda, no hi ha cap institució al món, a més de la presentada en aquest article, que es dediqui a conservar el patrimoni de les tires de premsa nord-americanes. Una pel·lícula recent, *Dawson City: Frozen Time*, manifesta la dificultat de la conservació del cinema de principis del segle xx i com moltes pel·lícules d'aquest període s'han perdut per la falta de la font original, la mateixa pel·lícula. El fet que actualment hi hagi còmics a les biblioteques no ha de fer perdre de vista que, en el cas del novè art, succeeix, moltes vegades, el mateix que en el setè: necessita la conservació i la recuperació d'una font que en permeti la reproducció, especialment en el cas d'aquests còmics publicats en premsa a principis del segle xx. Aquesta és la tasca d'una institució pionera com la Billy Ireland Cartoon Library & Museum de l'Ohio State University, pràcticament única al món pel fet que s'encarrega de preservar, catalogar i posar a disposició dels investigadors i el públic un patrimoni que, generalment, no ha estat tingut en compte en el món de les biblioteques i de l'arxivística.

Bibliografia

Blackbeard, Bill (2003). "The Four Color Paper Trail". *International Journal of Comic Art*, vol. 5, no. 2, p. 205–215.

Caniff, Milton (1946). "The Comics". En: Goodman, Jack (ed.). *While You Were Gone. A Report in War Life in the United States*. New York: Simon and Schuster, p. 488–510.

Caswell, Lucy Shelton (2007). *Billy Ireland*. Columbus: Ohio University Press.

Coma, Javier (ed.) (1984). *Historia de los cómics*, vol. 1. Barcelona: Toutain.

Cuadrado, David (2003). "La gestió i el desenvolupament d'una col·lecció de còmic: Tecla Sala". *Ítem*, núm. 34, p. 79–84.

<<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22601> (<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22601>) >. [Consulta: 09/10/2017].

Duerr, Justin (2017). "Herbert Crowley's Forgotten Worlds". *Tebeosfera*, vol. 3, no. 3. <https://www.tebeosfera.com/documentos/herbert_crowleys_forgotten_worlds.html>. [Consulta: 12/06/2017].

Ellis, Allen; Highsmith, Doug (2000). "About Face: Comic-Books in Library Literature". *Serials Review*, vol. 7, no. 2, p. 21–43.

Funes Hernández, Vicente (2009). "Tejuelos en viñetas: optimizando recursos desde la Comicteca". *Tejuelo*, n.º 9, p. 27–35.

<<http://www.anabadmurcia.org/ojs/index.php/tejuelo/article/view/54/54> (<http://www.anabadmurcia.org/ojs/index.php/tejuelo/article/view/54/54>) >. [Consulta: 09/10/2017].

Gallo-León, José Pablo (2017). "Presència del còmic a les biblioteques universitàries espanyoles". *BID: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 38.

<<http://bid.ub.edu/38/gallo.htm> (<http://bid.ub.edu/38/gallo.htm>) >. [Consulta: 28/06/2017].

Harvey, Robert C. (2007). *Meanwhile... Milton Caniff, a Biography*. Seattle: Fantagraphics Books.

Mai Chan, Lois (1980). *Immroth's Guide to the Library of Congress Classification*. Littleton: Libraries Unlimited.

Markham, Gary W. (2009). "Cataloging the Publications of Dark Horse Comics: One Publisher in an Academic Catalog". *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 26, no. 2, p. 162–169. <<http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2009.01.008> (<http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2009.01.008>) >.

O'English, Lorena; Matthews, J. Gregory; Lindsay, Elizabeth Blakesley (2006). "Graphic Novels in Academic Libraries: From *Maus* to Manga and Beyond". *The Journal of Academic Librarianship*, vol. 32, no. 2, p. 173–182. <<http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2005.12.002> (<http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2005.12.002>) >. [Consulta: 05/06/2017].

Paños, Esperança (2008). "La entrada del còmic en las bibliotecas: tratando todos los géneros, llegando a todos los públicos... ampliando servicios". *IV Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas: BP Bibliotecas Plurales*. Madrid: Ministerio de Cultura, p. 643–656.

<<https://sede.educacion.gob.es/publiventa/d/13292C/19/1>>. [Consulta: 08/07/2017].

Robb, Jenny E. (2009). "Bill Blackbeard: The Collector Who Rescued the Comics". *The Journal of American Culture*, vol. 32, no. 3, p. 244–256.

Scott, Randal W. (2005). "Beginnings and Landmarks: The Comic Art Collection at the Michigan State University Libraries and my Career". *International Journal of Comic Art*, vol. 7, no. 2, p. 68–77.

Tauber, Matthew (2009). "Lucy Shelton Caswell Interview. Part 1". <<http://matttauber.blogspot.com/2009/01/lucy-shelton-caswell-interview-part-1.html> (<http://matttauber.blogspot.com/2009/01/lucy-shelton-caswell-interview-part-1.html>) >. [Consulta: 25/05/2017].

Wagner, Cassie (2010). "Graphic Novel Collections in Academic ARL Libraries". *College & Research Libraries*, vol. 71, no. 1, p. 42–48. <<http://dx.doi.org/10.5860/crl.71.1.42> (<http://dx.doi.org/10.5860/crl.71.1.42>) >. [Consulta: 05/06/2017].
